

Sistematiik Derleme ♦ Systematic Review

Okul Güvenliğinin Önemi ve Güvenliğin Sağlanması
The Importance of School Safety and Ensuring Safety

Ömer YILMAZ¹

¹MEB, omeriyilmaz26@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-7259-5986

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:

Okul Güvenliği
Eğitim Ortamı
Fiziksel Güvenlik
Öğrenci Güvenliği

ÖZ

Bu çalışma, okul güvenliğinin kavramsal çerçevesini, güvenliği etkileyen faktörleri, karşılaşılan sorun alanlarını ve güvenliğin sağlanması için çözüm önerilerini ele almaktadır. Okul güvenliği, öğrencilerin akademik başarısı, psikolojik ve sosyal gelişimi açısından kritik bir faktör olarak değerlendirilmekte olup, eğitim süreçlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak için güvenli bir okul ortamının oluşturulması gerekmektedir. Çalışmada ilk olarak okul güvenliğinin kavramsal boyutu ele alınmış, güvenliğin yalnızca fiziksel tedbirlerle değil, psikolojik ve sosyal önlemlerle de sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Ardından, okul güvenliğini etkileyen faktörler ve mevcut sorun alanları detaylı şekilde incelenmiştir. Fiziksel güvenlik eksiklikleri, psikolojik tehditler, sosyal ilişkilerdeki sorunlar ve okul çevresindeki güvenlik açıkları, eğitim süreçlerini olumsuz etkileyen başlıca faktörler olarak belirlenmiştir. Okullarda güvenliğin sağlanması konusunda tüm paydaşların görev ve sorumlulukları ele alınmış, okul yönetimleri, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve kamu kurumlarının güvenlik politikalarının oluşturulması ve uygulanması sürecindeki rolleri açıklanmıştır. Son olarak, Türkiye ve dünyada yapılan araştırmalar incelenmiş, uluslararası çalışmalarda güvenlik politikalarının çok boyutlu olarak ele alındığı, Türkiye’de ise daha çok fiziksel güvenlik önlemlerine odaklanıldığı belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçları, okul güvenliğinin sağlanması için sadece fiziki önlemlerle sınırlı kalınmaması gerektiğini, psikososyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi ve paydaşların iş birliği içinde hareket etmesi gerektiğini göstermektedir. Güvenli okul ortamlarının sürdürülebilir hale getirilmesi, eğitim süreçlerinin verimli olmasını sağlamak açısından temel bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir.

ARTICLE INFO

Keywords:

School Safety
Educational Environment
Physical Safety
Student Safety

ABSTRACT

This study addresses the conceptual framework of school safety, factors affecting safety, problem areas encountered, and solution suggestions for ensuring safety. School security is considered as a critical factor in terms of students' academic achievement, psychological and social development, and a safe school environment must be created to ensure the sustainability of educational processes. In the study, firstly, the conceptual dimension of school safety is discussed and it is emphasized that safety should be ensured not only by physical measures but also by psychological and social measures. Then, the factors affecting school safety and current problem areas were examined in detail. Physical security deficiencies, psychological threats, problems in social relations and security gaps around the school were identified as the main factors that negatively affect educational processes. The roles and responsibilities of all stakeholders in ensuring security in schools are discussed, and the roles of school administrations, teachers, students, parents and public institutions in the process of creating and implementing security policies are explained. Finally, studies conducted in Turkey and the world were examined, and it was determined that security policies are handled in a multidimensional manner in international studies, whereas in Turkey, the focus is more on physical security measures. The results of the study show that ensuring school safety should not be limited to physical measures, psychosocial support mechanisms should be strengthened and stakeholders should act in cooperation. Making safe school environments sustainable is considered as a fundamental requirement to ensure that educational processes are efficient.

1 GİRİŞ

Eğitim, bireylerin akademik, sosyal ve psikolojik gelişimlerini destekleyen en önemli süreçlerden biridir. Toplumların sürdürülebilir gelişimi ve bireylerin sağlıklı bir şekilde yetiştirilebilmesi için eğitim kurumlarının güvenli, huzurlu ve destekleyici bir ortam sunması gerekmektedir. Okullar, yalnızca akademik bilgi aktaran yapılar değil, aynı zamanda bireylerin sosyalleştiği, toplumsal kuralları öğrendiği ve kişisel gelişimlerini sürdürdükleri mekânlardır (Şişman, 2004). Dolayısıyla, eğitim sürecinin verimli bir şekilde devam edebilmesi için fiziksel, psikolojik ve sosyal güvenlik unsurlarının bir arada sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Güvenli bir eğitim ortamının oluşturulması, öğrencilerin akademik başarılarını artırmanın yanı sıra onların duygusal ve sosyal gelişimlerine de katkıda bulunmaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisine göre bireyler, kendilerini güvende hissetmediklerinde öğrenmeye odaklanamazlar (Işık, 2004). Bu bağlamda, okul güvenliği yalnızca bireysel başarıyı artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun genel refahına da katkı sunmaktadır. Güvenli okul ortamları, öğrencilerin öğrenmeye motive olmalarını sağlamakta, öğretmenlerin etkili eğitim vermesini desteklemekte ve toplumsal gelişime katkıda bulunmaktadır (Başar & Çetin, 2013). Ancak, okul güvenliği pek çok farklı boyutu içeren karmaşık bir konudur. Okullarda yaşanan fiziksel kavgalar, zorbalık, tehdit edici davranışlar, madde kullanımı, çeteleşme ve okul güvenlik önlemlerinin yetersizliği, eğitim ortamını olumsuz etkileyen başlıca faktörlerdir (Brookmeyer, Fanti & Henrich, 2006; Goldstein, Young & Boyd, 2008). Bunun yanı sıra, okullarda yapı güvenliğinin sağlanması, doğal afetlere karşı önlemlerin alınması ve öğrencilerin psikolojik sağlığını koruyacak tedbirlerin hayata geçirilmesi de güvenli bir okul ortamının temel gereklilikleri arasında yer almaktadır (Işık, 2009; Verdugo & Schinder, 2005).

Türkiye'de okul güvenliği konusunda yapılan akademik araştırmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi'ndeki veriler incelendiğinde, "okul güvenliği" anahtar kelimesiyle yapılan araştırmaların sayısının yalnızca 29 olduğu, bunlardan 25'inin yüksek lisans, 2'sinin ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir (Yükseköğretim Kurumu Tez Merkezi, 2024). Bu durum, okul güvenliği konusunun akademik alanda yeterince ele alınmadığını ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Okullarda güvenliğin sağlanması amacıyla, güvenlik açıklarının tespit edilmesi, öğrenciler ve öğretmenler için huzurlu bir öğrenme ortamının oluşturulması, okul içi ve dışı tehditlerin önlenmesi ve yönetilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte, okul yönetimleri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında iş birliği sağlanarak güvenliğin sürekliliğini sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir (Kara, 2011). Dolayısıyla, eğitim ortamlarında güvenliğin sağlanması yalnızca fiziksel önlemlerle sınırlı tutulmamalı, psikolojik ve sosyal güvenliği de kapsayacak şekilde çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmalıdır.

2 OKUL GÜVENLİĞİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Okul güvenliği, okullarda meydana gelebilecek fiziksel, psikolojik ve sosyal tehditlere karşı alınan önlemleri kapsayan geniş bir çerçeveye sahiptir. Fiziksel güvenlik önlemleri arasında güvenlik kameraları, giriş-çıkış kontrol sistemleri, yangın söndürme ekipmanları ve acil durum planları gibi unsurlar yer alırken, psikolojik güvenlik öğrencilerin kendilerini okulda tehdit altında hissetmemeleri, akran zorbalığına maruz kalmamaları ve psikolojik destek mekanizmalarına erişebilmeleri gibi faktörleri içermektedir (Erçek, 2018). Sosyal güvenlik ise öğrencilerin okul ortamında sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri, öğretmenleri ve idari personel ile güvene dayalı etkileşimler gerçekleştirebilmeleri açısından önem taşımaktadır (Kaya-Umul, 2022).

Okul güvenliği kavramı, tarihsel süreç içerisinde farklı yaklaşımlarla ele alınmıştır. Geleneksel güvenlik anlayışı daha çok fiziksel tehditleri bertaraf etmeye yönelik önlemleri kapsarken, çağdaş eğitim yönetimi anlayışı, okul güvenliğini daha geniş bir perspektifle değerlendirmektedir. Güvenliğin yalnızca okul sınırları içinde değil, aynı zamanda öğrencilerin okul dışındaki yaşamlarını da kapsayacak şekilde ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır (Schneider, Walker & Sprague, 2000). Öğrencilerin güvenliğini sağlamak için okulların sadece fiziksel güvenlik önlemlerine odaklanması yetersiz kalmaktadır; aynı zamanda öğrenci psikolojisini, akran ilişkilerini ve okul içi kültürü destekleyici önlemlerin alınması gerekmektedir (Reece & Russell, 2001).

Bununla birlikte, okul güvenliğini sağlamak için proaktif yaklaşımlar benimsenmelidir. Güvenli okul ortamlarının oluşturulmasında, öğretmenler, öğrenciler ve veliler arasında iş birliği sağlanarak, okul

içindeki sosyal bağlar güçlendirilmelidir. Araştırmalar, öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri okullarda akademik başarılarının arttığını ve sosyal gelişimlerinin daha olumlu yönde ilerlediğini göstermektedir (Bradshaw, Waasdorp, Debnam & Johnson, 2014). Öğrencilerin psikolojik güvenliklerini sağlamaya yönelik rehberlik hizmetleri ve destek mekanizmaları oluşturulmalı, zorbalık ve şiddet gibi olumsuz durumların önüne geçilmelidir (Tschannen-Moran, 2001).

Öte yandan, okul güvenliği kavramı toplumsal dinamiklerle de doğrudan ilişkilidir. Eğitim kurumlarının içinde bulunduğu sosyo-ekonomik yapı, okul güvenliği üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Düşük gelir düzeyine sahip bölgelerde bulunan okulların güvenlik riskleri daha fazla olabilir ve bu durum öğrencilerin psikolojik iyi oluşlarını da olumsuz etkileyebilir (Dwyer, Osher & Warger, 1998). Dolayısıyla, okul güvenliğini artırmaya yönelik politikaların sadece okul bazında değil, toplumsal düzeyde de ele alınması gerekmektedir.

Ayrıca, teknoloji kullanımı günümüzde okul güvenliği konusunda önemli bir unsur haline gelmiştir. Elektronik denetim sistemleri, dijital güvenlik yazılımları ve mobil uygulamalar sayesinde okul güvenliğine yönelik tehditlerin önlenmesi daha sistematik bir hale gelmiştir (Reiss & Hoy, 1998). Siber zorbalık, öğrencilerin okul güvenliği algısını etkileyen önemli unsurlardan biridir ve bu nedenle okulların dijital güvenlik politikaları geliştirmesi gerekmektedir (Smith, Hoy & Sweetland, 2001).

3 OKUL GÜVENLİĞİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE OKUL GÜVENLİĞİ SORUN ALANLARI

3.1 Okul Güvenliğini Etkileyen Faktörler

Okul güvenliğini etkileyen faktörler dört temel başlık altında incelenebilir: fiziksel, psikolojik, sosyal ve çevresel faktörler.

Fiziksel Faktörler: Okul binalarının yapısal güvenliği, giriş ve çıkışların denetlenmesi, okul çevresinde yeterli aydınlatmanın bulunması, acil durum planlarının geliştirilmesi gibi unsurlar fiziksel güvenliği doğrudan etkileyen faktörler arasında yer almaktadır (Schneider, Walker & Sprague, 2000). Ayrıca, yangın ve deprem gibi afetlere karşı yeterli önlemlerin alınması, güvenli okul ortamlarının sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Psikolojik Faktörler: Okul içindeki güven duygusunun geliştirilmesi, öğrencilerin psikososyal destek mekanizmalarına erişimi ve zorbalık karşıtı politikaların uygulanması, psikolojik güvenliği etkileyen temel faktörlerdir. Olumlu bir okul iklimi, öğrencilerin psikolojik dayanıklılığını artırırken, akademik başarılarını da desteklemektedir (Reece & Russell, 2001).

Sosyal Faktörler: Öğrenciler arasındaki ilişkiler, öğretmenlerin ve yöneticilerin iletişim tarzları, okulda empati ve dayanışma kültürünün teşvik edilmesi gibi unsurlar okul güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır. Akran zorbalığının önlenmesi, kapsayıcı eğitim politikalarının benimsenmesi ve öğretmen-öğrenci ilişkilerinin güçlendirilmesi, öğrencilerin güvenli bir eğitim ortamında gelişim göstermelerini sağlamaktadır (Bradshaw, Waasdorp, Debnam & Johnson, 2014).

Çevresel Faktörler: Okulun bulunduğu mahallenin güvenlik durumu, okul çevresindeki suç oranları ve okulun toplumsal yapısı da güvenlik üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Araştırmalar, sosyo-ekonomik zorluklarla mücadele eden bölgelerde bulunan okulların güvenlik risklerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Dwyer, Osher & Warger, 1998). Bu nedenle, okul yönetimlerinin yerel yönetimlerle iş birliği yaparak çevresel riskleri azaltmaya yönelik politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

3.2 Okul Güvenliği Sorun Alanları

Okullarda güvenlik konusunda karşılaşılan sorunlar, eğitim ortamlarının sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sorunlar, genellikle fiziksel güvenlik, psikolojik güvenlik, sosyal ilişkiler, dijital güvenlik ve okul yönetimi gibi başlıca alanlarda toplanmaktadır.

Fiziksel Güvenlik Sorunları: Fiziksel güvenlik, okul ortamında öğrencilerin ve öğretmenlerin herhangi bir tehlikeye maruz kalmadan eğitim süreçlerine devam etmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, bazı okullarda bina güvenliğinin yetersiz olması, yangın ve deprem gibi afetlere karşı alınan önlemlerin eksikliği, okul giriş ve çıkışlarının kontrolsüz olması gibi durumlar, fiziksel güvenlik açısından risk oluşturmaktadır (Schneider, Walker & Sprague, 2000). Ayrıca, okullarda yeterli güvenlik personelinin bulunmaması ve güvenlik teknolojilerinin etkin kullanılmaması da büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Psikolojik Güvenlik Sorunları: Psikolojik güvenlik, öğrencilerin okula aidiyet duygusu hissetmesi ve kendilerini rahat ifade edebilmeleri ile doğrudan ilişkilidir. Akran zorbalığı, öğretmenlerin öğrencilerle kurduğu iletişimde disiplin yerine cezalandırıcı yöntemler kullanması, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olması gibi faktörler, öğrencilerin psikolojik güvenliğini tehdit etmektedir (Bradshaw, Waasdorp, Debnam & Johnson, 2014). Ayrıca, sosyal dışlanma, stres ve kaygı bozuklukları gibi psikolojik sorunlar da okul güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal Güvenlik Sorunları: Okul ortamındaki sosyal ilişkiler, öğrencilerin güvenlik algısını önemli ölçüde etkilemektedir. Öğrenciler arasındaki zorbalık, şiddet olayları, etnik veya cinsiyet temelli ayrımcılık gibi unsurlar, güvenli bir okul ortamının oluşturulmasını zorlaştırmaktadır (Tschannen-Moran, 2001). Sosyal güvenlik açısından önemli olan bir diğer unsur da öğretmenler ile öğrenciler arasındaki etkileşimdir. Öğrencilere yönelik olumsuz tutumlar ve öğretmenlerin iletişim becerilerinin yetersiz olması, güvenlik sorunlarını artırmaktadır.

Dijital Güvenlik ve Siber Zorbalık: Teknolojinin eğitim alanına entegrasyonu ile birlikte okullarda dijital güvenlik sorunları da önemli bir konu haline gelmiştir. Siber zorbalık, öğrencilerin internet ortamında maruz kaldığı psikolojik baskılar, kişisel verilerin izinsiz paylaşılması ve dijital ortamda gerçekleştirilen tehditler, okul güvenliği açısından yeni riskler doğurmaktadır (Smith, Hoy & Sweetland, 2001). Bu bağlamda, öğrencilerin dijital güvenlik konusunda bilinçlendirilmesi, öğretmenlerin ve ailelerin dijital tehditlere karşı eğitim alması büyük önem taşımaktadır.

Okul Yönetimi ve Güvenlik Politikaları: Okul yönetiminin güvenlik konusundaki tutumu, eğitim ortamlarında güvenliğin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bazı okullarda güvenlik politikalarının yeterince uygulanmaması, öğretmenlerin ve öğrencilerin güvenlik konusundaki geri bildirimlerinin dikkate alınmaması, disiplin yönetiminin adil bir şekilde uygulanmaması gibi sorunlar, okul güvenliğini olumsuz yönde etkilemektedir (Dwyer, Osher & Warger, 1998). Güvenliğin sağlanabilmesi için okul yönetimlerinin kapsamlı politikalar geliştirmesi ve öğrencilerin bu süreçlere aktif katılımını teşvik etmesi gerekmektedir.

4 OKULLARDA GÜVENLİĞİN SAĞLANMASI, OKUL GÜVENLİĞİNİN SAĞLANMASINDA PAYDAŞLARA DÜŞEN GÖREV VE SORUMLULUKLAR

4.1 Okullarda Güvenliğin Sağlanması

Okullarda güvenliğin sağlanması, kapsamlı ve çok yönlü bir yaklaşım gerektirmektedir. Güvenlik önlemlerinin yalnızca fiziksel koruma tedbirleriyle sınırlı olmaması, öğrencilerin psikososyal refahlarını da içeren geniş bir perspektiften ele alınması önemlidir. Bu bağlamda, okullarda güvenliğin sağlanması için aşağıdaki stratejilerin uygulanması gerekmektedir.

Fiziksel Güvenlik Önlemleri: Fiziksel güvenlik önlemleri, öğrencilerin ve personelin güvenli bir ortamda bulunmalarını sağlamak amacıyla alınan tedbirleri kapsamaktadır. Bunlar arasında güvenlik kameraları, okul giriş çıkışlarının kontrolü, kimlik doğrulama sistemleri, güvenlik görevlilerinin bulunması, acil durum planlarının hazırlanması ve yangın söndürme sistemlerinin etkin kullanımı gibi uygulamalar yer almaktadır (Schneider, Walker & Sprague, 2000). Güvenlik açısından kritik noktalar, okul yönetimleri tarafından düzenli olarak denetlenmeli ve fiziksel altyapı eksiklikleri hızla giderilmelidir.

Psikolojik Güvenlik Stratejileri: Öğrencilerin kendilerini psikolojik olarak güvende hissetmeleri, öğrenme süreçlerinin sağlıklı ilerleyebilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Okul içindeki psikolojik güvenliğin sağlanması için rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri destek mekanizmalarının oluşturulması gerekmektedir (Bradshaw, Waasdorp, Debnam & Johnson, 2014). Ayrıca, akran zorbalığını önlemeye yönelik bilinçlendirme programlarının uygulanması ve öğrenci destek gruplarının kurulması da psikolojik güvenliğin artırılmasına katkı sağlamaktadır.

Sosyal Güvenliği Destekleyici Uygulamalar: Okullarda güvenliği sağlamanın en önemli bileşenlerinden biri, öğrenciler arasındaki sosyal bağların güçlendirilmesidir. Okul içindeki sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi için öğretmenlerin öğrencilere rehberlik etmesi, grup çalışmaları ve sosyal etkinliklerin teşvik edilmesi gerekmektedir (Tschannen-Moran, 2001). Empati ve dayanışma kültürünün geliştirilmesi, öğrencilerin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurmalarını ve sorunlarını şiddete başvurmadan çözmelerini sağlayacaktır.

Aile Katılımının Artırılması: Ebeveynlerin okul güvenliği süreçlerine aktif olarak katılması, öğrencilerin güvenlik algısını doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, ailelerin eğitim sürecine dâhil olduğu okullarda öğrencilerin kendilerini daha güvende hissettiklerini göstermektedir (Dönmez & Özer, 2009). Okul yönetimleri, ailelerle düzenli toplantılar yapmalı, velileri bilgilendirici seminerler düzenlemeli ve okul-aile iş birliğini artırmaya yönelik etkinlikler gerçekleştirmelidir.

Teknoloji Kullanımı ve Dijital Güvenlik Önlemleri: Gelişen teknoloji, okul güvenliğinin sağlanmasında etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Okul yönetimleri, elektronik güvenlik sistemleri, akıllı kartlı geçiş sistemleri, dijital izleme sistemleri ve online güvenlik protokolleri ile güvenliği artırabilirler (Reiss & Hoy, 1998). Ayrıca, öğrencilerin internet kullanımına yönelik bilinçlendirme eğitimleri verilmesi, siber zorbalıkla mücadele programlarının hayata geçirilmesi, okullarda dijital güvenlik politikalarının benimsenmesi gerekmektedir (Smith, Hoy & Sweetland, 2001).

4.2 Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Paydaşların Görev ve Sorumlulukları

Okul güvenliğinin sağlanması, sadece okul yönetimi veya güvenlik görevlileri tarafından yürütülecek bir süreç değildir. Öğrencilerden öğretmenlere, velilerden kamu kurumlarına kadar geniş bir yelpazede paydaşların sorumlulukları bulunmaktadır. Her paydaşın rolü, güvenli bir okul ortamının sürdürülebilir olmasını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Okul yönetimi, güvenlik politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve denetlenmesi açısından merkezi bir role sahiptir. Bu bağlamda, okul yönetimlerinin görevleri şunlardır:

- Okul güvenliği ile ilgili kapsamlı bir strateji geliştirmek ve güvenlik politikalarını belirlemek,
- Fiziksel güvenlik önlemlerini artırarak okul giriş-çıkış kontrollerini sıkılaştırmak,
- Güvenlik kameraları, acil durum butonları ve alarm sistemleri gibi güvenlik teknolojilerini kullanıma almak,
- Öğretmenler, öğrenciler ve velilerle güvenlik konularında düzenli toplantılar yaparak farkındalık oluşturmak,
- Kriz yönetimi planları hazırlayarak, olası tehlikelere karşı hazırlıklı olmak (Schneider, Walker & Sprague, 2000).
- Öğretmenler, öğrencilerin sadece akademik gelişimlerinden değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal güvenliklerinden de sorumludur. Bu doğrultuda öğretmenlerin sorumlulukları şunlardır:
- Sınıf içi disiplin politikalarını adil bir şekilde uygulamak,
- Akran zorbalığı, dışlanma ve şiddet gibi olumsuz durumları fark ederek gerekli müdahaleleri yapmak,
- Okul içi ve dışında öğrencilerle sağlıklı iletişim kurarak, onların kendilerini güvende hissetmelerini sağlamak (Bradshaw, Waasdorp, Debnam & Johnson, 2014).

Veliler, öğrencilerin okulda güvenli bir ortamda bulunmalarını desteklemek için okul yönetimi ve öğretmenlerle iş birliği yapmalıdır. Velilerin güvenliğe katkı sağlamak adına üstlenmesi gereken roller şunlardır:

- Çocuklarına güvenli davranış alışkanlıkları kazandırmak,
- Okul yönetimiyle düzenli iletişim halinde olmak ve güvenlikle ilgili toplantılara katılmak,
- Okul içindeki olayları yakından takip ederek, olası güvenlik tehditlerine karşı duyarlı olmak,
- Çocuklarının dijital güvenliğini sağlamak adına internet kullanımını denetlemek (Smith, Hoy & Sweetland, 2001).

Okul güvenliğinin sağlanmasında en önemli paydaşlardan biri de öğrencilerin kendileridir. Öğrencilerin güvenlik sürecine katılımı şu şekillerde olabilir:

- Okul kurallarına uymak ve güvenliği tehdit eden davranışlardan kaçınmak,
- Akran zorbalığına veya şiddete karşı duyarlı olmak ve bu tür olayları okul yönetimine bildirmek,

- Sosyal medya ve dijital platformlarda sorumlu bir kullanım sergilemek,
- Kriz anlarında okulun belirlediği acil durum prosedürlerine uymak (Reece & Russell, 2001).
- Devlet kurumları ve güvenlik güçleri, okul güvenliğinin sağlanmasında kritik bir rol oynar. Bu bağlamda:
- Milli Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimlerin güvenlik politikaları geliştirmesi ve uygulanmasını denetlemesi,
- Polis ve güvenlik güçlerinin okul çevresinde devriye gezerek olası tehlikelere karşı önlem alması,
- Afet ve acil durum yönetimi ekiplerinin, okullarda güvenlik tatbikatları düzenlemesi,
- Çocuk koruma hizmetlerinin okul psikologları ve rehber öğretmenlerle iş birliği içinde çalışarak risk altındaki öğrencileri desteklemesi gerekmektedir (Dwyer, Osher & Warger, 1998).

5 EĞİTİM ORTAMLARINDA GÜVENLİK ÜZERİNE ARAŞTIRMALAR: TÜRKİYE VE DÜNYA ÖRNEKLERİ

Okul güvenliği, eğitim ortamlarının sürdürülebilirliği ve öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra psikososyal gelişimlerinin desteklenmesi açısından önemli bir konudur. Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok araştırma yapılmış ve okul güvenliğinin sağlanmasına yönelik farklı faktörler ele alınmıştır. Bu bölümde, yurt dışında ve Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar incelenerek, okul güvenliği konusunda elde edilen bulgular değerlendirilecektir.

5.1 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Clark ve Blendinger (1996), öğretmenlerin okul güvenliği ve öğrenci davranışlarına ilişkin sorumlulukları konusunda sahip oldukları bilgi düzeyini değerlendirmiştir. Çalışma, öğretmenlerin güvenli bir okul ortamı oluşturma becerilerini, kriz yönetimi konusundaki yetkinliklerini ve okul güvenlik planına katılım düzeylerini ölçmüştür. Kaliforniya’da gerçekleştirilen araştırmaya katılan 130 öğretmenin genel olarak okul güvenliği konusundaki bilgi ve becerilerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kitsantas (2003) tarafından yürütülen bir çalışmada, ortaokul öğrencilerinin okul güvenliği algıları, toplum güvenliği ve madde kullanımı gibi unsurlar değerlendirilmiştir. Araştırma, öğrencilerin okulda uygulanan güvenlik önlemlerini genellikle yetersiz bulduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, okul ortamı ile toplum güvenliği arasında doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Bass (2004) ise okul kültürü ile okul güvenliği arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden elde edilen verilere göre, sağlam bir okul kültürüne sahip okullarda şiddet olaylarının daha az yaşandığı belirlenmiştir. Bu durum, güvenliğin yalnızca fiziksel önlemlerle değil, aynı zamanda kurumsal kültürle de desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Bracy (2011) tarafından yürütülen araştırmada, yüksek güvenlik önlemlerine sahip iki lise incelenmiştir. Öğrencilerin, güvenliği sağlamaya yönelik önlemleri yeterli bulmadıkları ve okul polisi ile güvenlik kameralarının etkisiz olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğrenciler disiplin uygulamalarının adil olmadığını ve görüşlerini ifade edebilecekleri yeterli alanın bulunmadığını dile getirmiştir.

5.2 Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Dönmez ve Güven (2002), öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine dair algılarını ve beklentilerini inceleyen bir araştırma gerçekleştirmiştir. Sonuçlar, okul güvenliğini etkileyen en önemli faktörlerin çevresel koşullar ve okul kültürü olduğunu göstermiştir. Ayrıca, okul güvenliğine yönelik yasal düzenlemelerin ve alınan önlemlerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Türkmen (2004) tarafından Antalya’da gerçekleştirilen çalışmada, lise öğrencilerinin okul güvenliği konusundaki görüşleri değerlendirilmiştir. Sonuçlar, öğrencilerin fiziksel güvenlik konusunda en büyük sorunları giriş-çıkış noktalarındaki düzensizlikler ve okul merdivenlerinde yaşanan aşırı yoğunluk olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Erkek öğrencilerin ise öğretmen kaynaklı disiplin uygulamalarına karşı daha fazla savunmasız hissettikleri belirlenmiştir.

Özer (2006) tarafından yapılan bir araştırmada, ilkokul ikinci kademedeki öğrencilerin güvenlik algıları incelenmiştir. Araştırma bulguları, erkek öğrencilerin okullarda tehlikeli nesnelere varlığından daha fazla

haberdar olduklarını ve devlet okullarında öğrenciler arası fiziksel şiddetin özel okullara kıyasla daha sık yaşandığını göstermiştir. Ayrıca, öğrenci sayısı fazla olan okullarda güvenlik sorunlarının arttığı belirlenmiştir.

Demirtaş (2007) tarafından Sakarya ilinde gerçekleştirilen araştırmada, okul güvenliği konusundaki algılar öğretmen ve yöneticiler arasında kıyaslanmıştır. Bulgular, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla okul güvenliği konusunda daha olumlu görüşlere sahip olduklarını göstermiştir. Ayrıca, hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin güvenlik önlemlerine ilişkin farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Geyin (2007), ortaöğretim kurumlarında öğretmen ve öğrencilerin okul güvenliği konusundaki görüşlerini incelemiştir. Araştırma bulguları, öğretmenlerin öğrencilerin tehlikeli nesnelere taşınmasını ve fiziksel kavgaların güvenlik açısından en büyük tehditler olarak gördüğünü ortaya koymuştur. Öğrenciler ise hırsızlık ve tehdit içeren davranışları en büyük güvenlik sorunları olarak değerlendirmiştir.

Ayar (2010) tarafından yapılan bir araştırma, okul polislerinin ve okul yöneticilerinin güvenlik konusundaki görüşlerini karşılaştırmıştır. Araştırma, aile yapısı, madde kullanımı, çete oluşumu ve medya etkisinin okul güvenliği üzerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Yılmaz (2010) tarafından yürütülen bir çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerde yaşayan öğrencilerin okul güvenliği algıları değerlendirilmiştir. Bulgular, öğrencilerin okul güvenliğine dair algılarının yaşadıkları çevreyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermiştir. Okuldan uzak mesafede yaşayan öğrencilerin daha fazla güvenlik kaygısı taşıdığı belirlenmiştir.

Turhan ve Turan (2012) tarafından yapılan çalışmada, ortaöğretim kurumlarında güvenlik seviyesini ölçmek ve güvenlik sorunlarını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, okullarda fiziksel güvenliğin yeterli düzeyde sağlanmadığını ve öğrencilerin güvenliğe dair ciddi kaygılar taşıdığını göstermiştir. Ayrıca, okullarda güvenlik personelinin yetersiz olduğu ve çevrede gasp, şiddet gibi olayların sıkça yaşandığı belirlenmiştir.

Özcan (2015) tarafından yapılan araştırmada, ortaokullarda güvenlik önlemlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve velilerin görüşlerini içermektedir. Sonuçlar, güvenlik görevlilerinin etkin şekilde çalışmadığını ve okul çevresinde çeteleşme gibi güvenlik tehditlerinin bulunduğunu ortaya koymuştur.

Emerce ve diğerleri (2022) tarafından yapılan çalışmada, okul yöneticileri ve öğretmenlerin güvenlik algıları incelenmiştir. Bulgular, okullarda fiziksel şiddete yönelik önlemlerin eksik olduğunu ve sağlık risklerine karşı yeterli tedbir alınmadığını göstermiştir. Ayrıca, okul güvenliği konusundaki karar alma süreçlerine tüm paydaşların yeterince dahil edilmediği belirlenmiştir.

Aslan ve Helvacı (2023) tarafından yapılan araştırmada ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin okul güvenliği konusundaki görüşleri incelenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin demografik özelliklerine göre okul güvenliğine yönelik görüşlerinde farklılık olup olmadığına da bakılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin okul güvenliğine yönelik görüşlerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin okul güvenliğine yönelik görüşlerinin cinsiyet, branş, mesleki kıdemi, çalışmakta olduğu okul türü ve yerleşim yeri değişkenlerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermediği saptanmıştır.

Sonuç olarak hem uluslararası hem de ulusal araştırmalar, okul güvenliği konusunda çok çeşitli faktörlerin etkili olduğunu göstermektedir. Eğitim ortamlarında güvenliğin artırılması için fiziksel, psikolojik ve sosyal önlemler bir arada ele alınmalı, öğrencilerin ve öğretmenlerin güvenlik algıları dikkate alınarak bütüncül bir güvenlik politikası benimsenmelidir.

6 SONUÇ

Bu çalışma, okul güvenliğinin kavramsal çerçevesini, güvenliği etkileyen faktörleri, karşılaşılan sorun alanlarını ve bu alanda yapılan araştırmaları ele alarak kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Çalışmada, güvenli okul ortamlarının yalnızca fiziksel tedbirlerle değil, aynı zamanda psikolojik, sosyal ve yönetsel önlemlerle de sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

İlk olarak, okul güvenliğinin kavramsal çerçevesi ele alınmış ve güvenli eğitim ortamlarının öğrencilerin akademik başarılarını ve psikososyal gelişimlerini desteklediği vurgulanmıştır. Güvenlik, eğitim kurumlarının sürdürülebilirliğini sağlamak adına temel bir gereklilik olarak değerlendirilmiştir.

İkinci olarak, okul güvenliğini etkileyen faktörler ve mevcut sorun alanları incelenmiştir. Fiziksel güvenlik eksiklikleri, psikolojik ve sosyal tehditler, okul çevresinde güvenlik açıkları gibi unsurlar, eğitim sürecinin verimliliğini doğrudan etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, öğrencilerin ve velilerin iş birliği içinde hareket etmeleri gerektiği ifade edilmiştir.

Üçüncü bölümde, okullarda güvenliğin sağlanması için uygulanması gereken stratejiler ve paydaşların görev ve sorumlulukları detaylandırılmıştır. Okul yönetimlerinin alması gereken fiziksel önlemler, öğretmenlerin öğrencilerle kurdukları iletişimde güvenlik bilincini artırma rolleri ve velilerin çocuklarının eğitim süreçlerine aktif katılım sağlamalarının önemi vurgulanmıştır. Ayrıca, kamu kurumlarının ve güvenlik güçlerinin okul çevresindeki güvenlik tedbirlerine katkı sağlamaları gerektiği belirtilmiştir.

Son olarak, eğitim ortamlarında güvenlik üzerine yapılan uluslararası ve ulusal araştırmalar değerlendirilmiştir. Yurt dışındaki araştırmalarda, okul güvenliği politikalarının kapsamlı ve çok boyutlu bir yaklaşımla ele alındığı görülmüştür. Türkiye’de yapılan araştırmalar ise güvenlik önlemlerinin genellikle fiziksel güvenlik eksiklikleri ve disiplin politikaları etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu bulgular, Türkiye’de okul güvenliği konusunda daha bütüncül ve kapsamlı politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Genel olarak bu çalışma, okul güvenliğinin eğitim süreçleri üzerindeki kritik rolünü ortaya koyarak, güvenlik stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması noktasında tüm paydaşların aktif rol alması gerektiğini vurgulamaktadır. Güvenli bir okul ortamının sürdürülebilir hale gelmesi için fiziksel güvenlik önlemlerinin yanı sıra, psikosozal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, öğrenci ve öğretmen eğitimlerinin artırılması ve paydaşların koordineli bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Eğitim kurumlarının, öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri, öğrenme süreçlerine odaklanabildikleri bir ortam sunmaları, toplumun geleceğini şekillendirmede temel bir adım olacaktır.

KAYNAKÇA

- Aslan, A., & Helvacı, M. A. (2023). Ortaöğretim Kurumlarında Okul Güvenliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 132-146.
- Ayar, N. (2010). Okul Güvenliği Sorununa Farklı Bir Yaklaşım Okul Polisi Uygulaması (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Bass, R. (2004). The Impact Of School Culture On School Safety: An Analysis Of Elementary Schools In Southwestern Metropolitan School District (Unpublished Doctoral Dissertation). The University of Arizona, Tucson.
- Başar, M., & Çetin, Ö. (2013). İlk Ve Ortaöğretim Öğrencilerinin Zorba Davranışlara Başvurma Düzeyleri Bu Davranışları Öğrenme Ortamları Üzerine Bir Araştırma. *NWSA- Education Sciences*, 8(4), 471-488.
- Bracy, N.L. (2011). Student Perceptions Of High-Security Environments. *Youth & Society*, 43(1), 365-395.
- Bradshaw, C. P., Waasdorp, T. E., Debnam, K. J., & Johnson, S. L. (2014). Measuring School Climate In High Schools: A Focus On Safety, Engagement, And The Environment. *Journal of School Health*, 84(9), 593-604.
- Brookmeyer, K. A., Fanti, K. A., & Henrich, C. C. (2006). Schools, Parents, And youth violence: A Multilevel, Ecological Analysis. *Journal of Clinical Child And Adolescent Psychology*, 35(4), 504-514.
- Clark, K. L., & Blendinger, J. (1996). A Study of the Knowledge and Skills of Teachers on School Safety. Paper Presented at the Mid-South Education Research Association, Tusaloosa, Alabama
- Demirtaş, İ. Y. (2007). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Yönetici Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Rol Beklentileri. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dönmez, B. & Özer, N. (2009). Yöneticiler, Öğretmenler, Öğrenciler Ve Veliler İçin Okul Güvenliği Ve Güvenli Okul. Ankara: Nobel.
- Dönmez, B., & Güven, M. (2002). Ortaöğretimde görev yapan öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliğine ilişkin algı ve beklentileri. *Yaşadıkça Eğitim*, 75(74), 60 -64.

- Dwyer, K., Osher, D., & Warger, C. (1998). *Early Warning, Timely Response: A Guide To Safe Schools*. American Institutes For Research, Washington, DC. Center Foreffective Collaboration And Practice.; National Association Of School Psychologists, Bethesda, MD
- Emerce, A., Şahin, M. S., Telli, N., & Timur, Şaban. (2022). Okul Yöneticileri Ve Öğretmen Algılarına Göre Okul Güvenliği. *Socrates Journal Of Interdisciplinary Social Studies*, 16, 26-50. <https://doi.org/10.51293/Socrates.204>
- Erçek, M., K. (2018). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının Örgütsel Güven Mesleki Bağlılıkları Üzerindeki Etkisi. (Doktora Tezi). Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Goldstein, S. E., Young, A., & Boyd, C. (2008). Relational Aggression At School: Associations With School Safety And Social Climate. *Journal Of Youth And Adolescence*, 37, 641-654.
- Işık, H. (2004). Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 1-10
- Işık, H. (2009). Okul Güvenliğinin Boyutlarına İlişkin Kavramsal Bir Analiz. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 25, 26-31.
- Karal, D. (2011). Korkmadan Öğrenmek: Okul Ve Okul Çevresi Güvenliği. *Uşak Sosyal Araştırmalar Merkezi, Uşak*.
- Kaya-Umul, B. (2022). Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Okul Yöneticisinin Rolü. (Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Kitsantas, A. (2003). Students' Perceptions of School Safety. *Criminal Justice Policy Review*. 14(1),30-54.
- Özcan, M.Ç. (2015). Ortaokullarda Okul Güvenliğine İlişkin Yönetici, Öğretmen, Öğrenci Ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Özer, N. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algıları (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Reece, L.P. & Russel,S.(2001). Creating School Climates that Prevent School Violence. *Clearing House*.73(3),155-163.
- Reiss, F. & Hoy,W.,K.(1998). Faculty Loyalty. An İmportant But Neglected Concept İn The Study Of Schools. *Journal of School Leadership*,8, 4-25.
- Schneider, T., Walker, H., Sprague, J.(2000). *Safe School Design: A Handbook For Educational Leaders Applying The Principles Of Crime Prevention Through Environmental Design*. Eric Clearinghouse on Educational Management, Eugene, OR.
- Smith, P. A., Hoy, W. K., & Sweetland, S. R. (2001). Organizational Health Of High Schools And Dimensions Of Faculty Trust. *Journal of School leadership*, 11(2), 135-151.
- Şişman, M. (2004). *Öğretmenliğe Giriş (7. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tschannen-Moran, M. (2001). Collaboration and the Need for Trust. *Journal of Educational Administration*,36,334-52.
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim Kurumlarında Güvenlik. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18(1), 121-142.
- Türkmen, M. (2004). Ortaöğretim Kurumlarında Okul Güvenliği İle İlgili Yaşanan Sorunlar (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Verdugo, R. R., & Schneider, J. M. (2005). School Quality, Safe Schools: An Empirical Analysis. *REICE. Revista Iberoamericana Sobre Calidad, Eficacia Y Cambio En Educación*, 3(1), 96-117.
- Yılmaz, G.K. (2010). İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının İncelenmesi: Sultanbeyli İlçesi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi (2023). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (Erişim tarihi: 14.11.2024).